

4. Особенности вывоза прямых инвестиций из стран БРИКС [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.webeconomy.ru/index.php?page=cat&cat=mc&mc=137&type=news&mm_menu=58&newsid=1364 – Название с экрана
5. Писаренко Ж.В. БРИК: шаг за шагом: обзор международной конференции // Ж.В.Писаренко, К.В. Хвостова Вестн. С.-Петерб. ун-та. Сер. 5: Экономика. 2009. Вып. 4. С. 199–204.

УДК 331.6

АНАЛІЗ СТАНУ ЗАЙНЯТОСТІ ТА БЕЗРОБІТТЯ НАСЕЛЕННЯ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКОМУ РЕГІОНІ

Бабенко А.Г., доктор економічних наук, професор, Дніпропетровська державна фінансова академія
Бондаревська К.В., кандидат економічних наук, Дніпропетровська державна фінансова академія
Максименко К.В., магістр, Дніпропетровська державна фінансова академія

Постановка проблеми. Сфера зайнятості населення в умовах ринкової економіки привертає все більшу увагу вчених і практиків. Основними проблемами, які потребують дослідження, є невідповідність професійно-кваліфікаційного рівня незайнятого населення потребам економіки та ринку праці. На сьогодні недостатньо діє механізм економічного стимулювання роботодавців щодо створення робочих місць з гідними умовами та оплатою праці. Сама сутність зайнятості, як стверджують науковці та економісти, - це участь населення в трудовій діяльності.

Зайнятість населення являє собою соціально-економічну категорію, яка характеризує залучення людських ресурсів у суспільне виробництво. Державні структури, а також роботодавці ще недостатньо реалізують практичні заходи щодо покращення ситуації на ринку праці, підвищення зайнятості населення в регіонах країни. А тому перед науковцями та фахівцями виникає необхідність провести глибокий аналіз зайнятості населення та розробити пропозиції щодо практичного вирішення актуальних питань як на державному рівні, так і в регіонах. Потребує аналізу та подальшого дослідження також і проблема безробіття в Дніпропетровському регіоні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми ефективної зайнятості населення та безробіття досліджувались в наукових працях таких вчених як Т. Кір'ян [1], М. Корчун [2], Т. Решитько [3], А. Русак [4], І. Маслова [5], С. Коваль [6], С. Тумакова [7], Л. Гальків [8], О. Піжук [9] та багато інших дослідників. Ряд аспектів даної проблеми залишається недостатньо розробленим, зокрема, дослідження проблеми зайнятості на рівні підприємств з урахуванням особливостей розвитку людського капіталу.

Метою статті є проведення аналізу стану зайнятості населення та основних явищ на ринку праці Дніпропетровського регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі для забезпечення більш-менш стабільного функціонування національного ринку праці необхідно вирішити ряд завдань, сутність яких викладена нижче.

В Дніпропетровській області, як і в інших регіонах України, рівень тіньової зайнятості населення є високим. Чисельність офіційно працюючих в галузях економіки зрівнялася з чисельністю пенсіонерів. Відповідно збільшується навантаження на державний бюджет, неможливо забезпечити гідні пенсії та інші соціальні виплати. Крім того, громадяни, які працюють в неформальному секторі економіки, позбавлені соціального захисту у разі настання страхового випадку. В обстеженому регіоні спостерігається досить високий рівень економічно неактивного населення працездатного віку. Таким чином, за умови створення сприятливого середовища на ринку праці значна частина громадян може розглядатися як суттєвий ресурс для відновлення трудового потенціалу держави.

Має місце також відставання якості робочої сили від потреб сучасної економіки. Це пов'язано з тим, що далеко не всі штатні працівники охоплюються системою професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації в установлені терміни. На багатьох підприємствах фактична періодичність підвищення кваліфікаційного рівня працівників становить у середньому 8-10 років замість 5 років. За більшістю груп професій існує дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили. Особливо позначається нестача кадрів на високотехнологічних промислових виробництвах. Як наслідок, у середньому по Україні наприкінці 2011 року на одну вакансію претендувало 8 осіб. Майже у двох третинах регіонів ситуація була ще більш напруженою. На ринку праці протягом останніх років встановився суттєвий рівень безробіття серед молоді (особливо до 25 років), який в ряді районів Дніпропетровської області складає майже 20%. Це пов'язано, зокрема, із недоліками існуючої системи професійного навчання, відсутністю належної співпраці між навчальними закладами, роботодавцями та місцевими органами виконавчої влади, незадовільними умовами праці, недостатньою мотивацією молодих громадян до оволодіння робітничими професіями, низьким рівнем їх професійної адаптації на виробництві тощо.

Таблиця 1

Показники зайнятості економічною діяльністю населення Дніпропетровської області (у віці 15-70 років) *					
Показник	2005	2008	2009	2010	
				всього	відхилення до 2005 року (+/-)
Все населення, зайняте економічною діяльністю, у віці 15-70 років, тис. осіб	1573,8	1579,9	1537,1	1541,9	-31,9
у відсотках до всього населення відповідного віку	58,4	59,9	59,3	60,3	+1,9
Жінки, тис. осіб	764,0	768,0	756,8	759,0	-5,0
у відсотках до всього населення відповідного віку	53,0	54,2	54,4	55,5	+2,5
Чоловіки, тис. осіб	809,8	811,9	780,3	782,9	-26,9
у відсотках до всього населення відповідного віку	64,7	66,5	64,8	65,9	+1,2
Міське населення, осіб	1311,3	1322,6	1284,94	1300,0	-11,2
у відсотках до всього населення відповідного віку	57,8	59,5	58,8	60,4	+2,6
Сільське населення, осіб	262,5	257,3	252,2	241,9	-20,6
у відсотках до всього населення відповідного віку	61,7	62,0	61,7	60,1	-1,6

* за даними статистичного збірника «Економічна активність населення Дніпропетровської області – 2010: статистичний збірник» - Дніпропетровськ, 2011 – 130 с.

У таблиці 1 наведені показники зайнятості населення по Дніпропетровському регіону. Як видно з наведених даних, у 2010 році зайнятість населення у порівнянні з базовим 2005 роком зменшилась на 31,9 тис. осіб, з них на 26,9 тис. осіб серед чоловіків, та 5 тис. осіб серед жінок. Також спостерігається зменшення зайнятості як сільського, так і міського населення. Все це засвідчує про наявність великої соціальної проблеми в Дніпропетровському регіоні: зменшення чисельності зайнятого населення.

Якщо проаналізувати динаміку зайнятості населення по галузях та видах діяльності (табл. 2), то слід відмітити суттєве зменшення зайнятості населення у сфері матеріального виробництва (сільське господарство, промисловість, будівництво).

Таблиця 2

Кількість зайнятого населення за видами економічної діяльності по Дніпропетровській області (тис. осіб) *

Показники	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
						всього	відхилення до 2005 року (+/-)
Всього зайнято	1573,8	1582,0	1582,4	1579,9	1537,1	1541,9	-31,9
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	161,9	147,2	121,1	109,3	108,1	110,5	-51,4
Промисловість	493,3	493,7	484,7	463,6	430,3	420,3	-73,0
Будівництво	73,1	68,5	69,6	69,8	62,7	62,4	-10,7
Торгівля, ремонт автомобілів	333,2	353,2	363,6	385,1	380,5	393,8	+60,6
Діяльність транспорту та зв'язку	108,2	106,8	108,5	110,4	109,6	109,1	+0,9
Фінансова діяльність	20,3	23,3	31,6	36,4	36,0	30,4	+10,1
Операції з нерухомим майном	71,3	75,8	85,2	88,5	92,8	92,3	+21,0

* за даними статистичного збірника «Економічна активність населення Дніпропетровської області – 2010: статистичний збірник» - Дніпропетровськ, 2011 – 130 с.

Саме в цих трьох галузях зайнятість зменшилась у 2010 році у порівнянні з 2005 роком на 135,1 тис. осіб. В той же час в галузях торгівлі, в сфері фінансової та інших видів діяльності зайнятість населення має тенденцію до зростання.

Із наведених вище даних виникає необхідність докорінного покращення стану зайнятості населення в сфері матеріального виробництва. Адже саме в цих галузях доцільно збільшувати обсяги виробництва продукції до рівня 1990 року із подальшим її зростанням. За цих умов покращиться ситуація на ринку праці, оскільки зростання обсягів виробництва в основних галузях економіки буде сприяти вирішенню важливої та актуальної на сучасному етапі соціальної проблеми: поверненню безробітним раніше втрачених робочих місць.

У Дніпропетровському регіоні на ринку праці спостерігається таке негативне явище, як високий рівень плінності кадрів. Так, у 2010 р. було прийнято на роботу 25 % працівників від середньооблікової чисельності. В той же час питома вага звільнених працівників становила 27 %. Своєрідними «лідерами» за відсотком звільнення працівників є такі райони області, як Дніпропетровський (42,3 % від середньооблікової чисельності), Юр'ївський (41,9 %), Нікопольський (57,9 %).

Сучасний ринок праці характеризується різними проявами безробіття, яке має різні форми: добровільне, вимушене, фрикційне, структурне та циклічне.

Добровільне безробіття існує при наявності вільних робочих місць у випадку, якщо потенційного працівника не влаштовує рівень заробітної плати або ж умови праці.

Вимушене безробіття виникає за умов зміни технології виробництва. За наявності такої ситуації виникає невідповідність між попитом та пропозицією на ринку праці.

Слід відзначити, що однією із форм є так зване приховане безробіття, яке виражається у неповній зайнятості протягом робочого дня.

Фрикційне безробіття характеризується регіональними переміщеннями працівників, наприклад, переїздом на нове місце проживання, з метою навчання або підвищення кваліфікації тощо.

Такий вид безробіття, як структурне, пов'язане із особливостями розвитку тих чи інших галузей і регіонів, а також структурною перебудовою економіки.

Циклічне безробіття характеризується зміною економічної кон'юнктури: в період кризи скорочуються обсяги виробництва, частково або повністю припиняють діяльність більшість підприємств як у галузях матеріального виробництва, так і в сфері надання послуг. При такому економічному становищі безробіття набуває значних масштабів. В період спаду економічного розвитку кількість безробітних може дещо стабілізуватися. Пожвавлення економіки завжди характеризується поверненням частини втрачених робочих місць. За умови стабільного економічного зростання скорочується чисельність безробітних та створюються нові робочі місця.

На ринку праці Дніпропетровської області за останні шість років зростає чисельність безробітного населення, як у містах, так і у сільських населених пунктах (табл. 3). У 2010 році чисельність безробітного населення у віці 15-70 років збільшилась в порівнянні з 2005 роком на 25,9 тис. осіб. У більшій мірі це явище торкнулося чоловіків працездатного віку, які втратили 21,2 тис. робочих місць. В той же час безробітних жінок збільшилось за період аналізу на 4,7 тис. осіб. Таким чином виникає необхідність прийняття ефективних заходів щодо покращення соціально-економічної ситуації на ринку праці.

Таблиця 3

Показники безробітного населення Дніпропетровської області (у віці 15-70 років)

Показник	2005 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	
				всього	відхилення до 2005 року (+/-)
Безробітне населення у віці 15-70 років, тис. осіб	91,8	83,9	129,4	117,7	+25,9
у відсотках до всього населення відповідного віку	5,5	5,1	7,8	7,1	+1,6
Жінки, тис. осіб	50,3	38,2	53,7	55,0	+4,7
у відсотках до всього населення відповідного віку	6,2	4,8	6,6	6,8	+0,6
Чоловіки, тис. осіб	41,5	45,7	75,6	62,7	+21,2
у відсотках до всього населення відповідного віку	4,9	5,3	8,8	7,4	+2,5
Міське населення, тис. осіб	77,8	69,2	115,7	99,7	+21,9
у відсотках до всього населення відповідного віку	5,6	5,0	8,3	7,1	+1,5
Сільське населення, тис. осіб	14,0	14,7	13,7	18,0	+4,0
у відсотках до всього населення відповідного віку	5,1	5,5	5,2	7,0	+1,9

* за даними статистичного збірника «Економічна активність населення Дніпропетровської області – 2010: статистичний збірник» - Дніпропетровськ, 2011 – 130 с.

Окремо слід зупинитися на аналізі цифрових даних щодо безробітних серед молоді. В 2010 році по Дніпропетровському регіону з питань працевлаштування до центрів зайнятості звернулось 120,2 тис. осіб, серед них 61,8 тис. осіб молодого віку (рис. 1). Питома вага молоді в загальній чисельності незайнятого населення становила 50 %. Частина із них одержали статус безробітного (46,5 %). При цьому лише 8,1% від загальної чисельності незайнятої молоді пройшли професійне навчання. Все це засвідчує про необхідність вирішення досить важливої соціальної проблеми серед молоді: зайнятості.

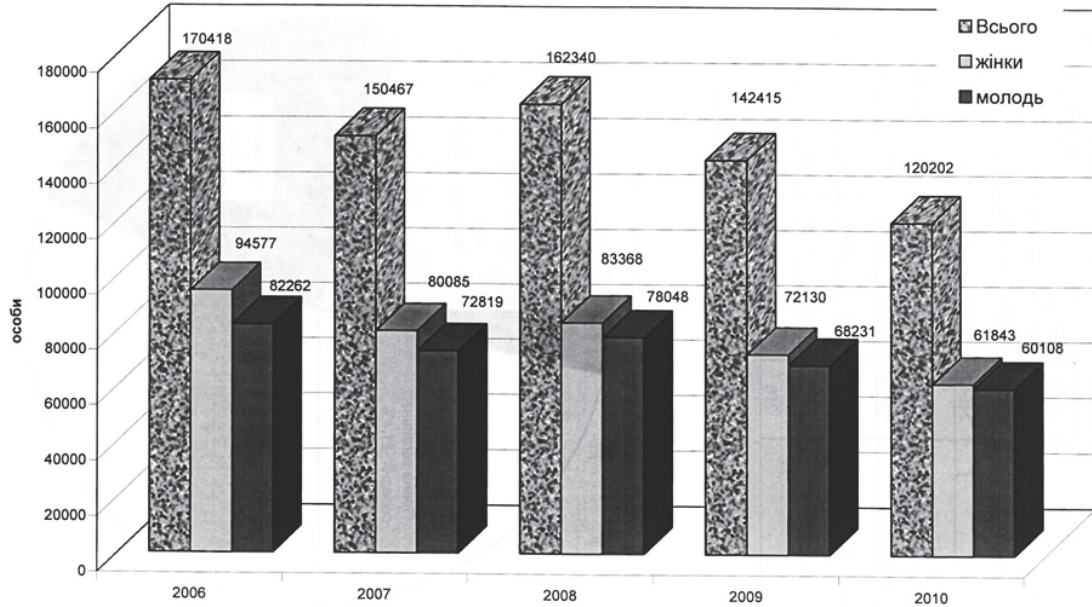

Рис. 1. Чисельність незайнятих громадян, які перебували на обліку в службі зайнятості протягом 2006-2010 рр.

Серед безробітних громадян обстеженого регіону, структура їх чисельності за освітою відображається наступним чином:

- особи, що мають початкову освіту – 0,1 %;
- безробітні із базовою загальною освітою – 3,6 %;
- незайняті із повною загальною середньою освітою – 21,4 %;
- особи, що мають професійно-технічну освіту – 31,1 %;
- безробітні із базовою вищою освітою – 23,5 %;
- особи, що мають повну вищу освіту – 20,3 %.

Як засвідчують статистичні дані, існує необхідність у підвищенні освітньо-кваліфікаційного рівня громадян з метою їх подальшого працевлаштування.

На рівні держави важливим питанням постає забезпечення цілого комплексу заходів щодо зменшення чисельності незайнятого населення. Цими питаннями опікуються районні, міські центри зайнятості та обласний центр зайнятості Дніпропетровської області, що проводять значну організаційну роботу щодо працевлаштування, професійного навчання безробітних тощо.

На даному етапі розвитку соціально-трудоких відносин, актуальності набуває соціальний захист населення. Питома вага осіб, які охоплені активними заходами соціального захисту, наведена на рис. 2.

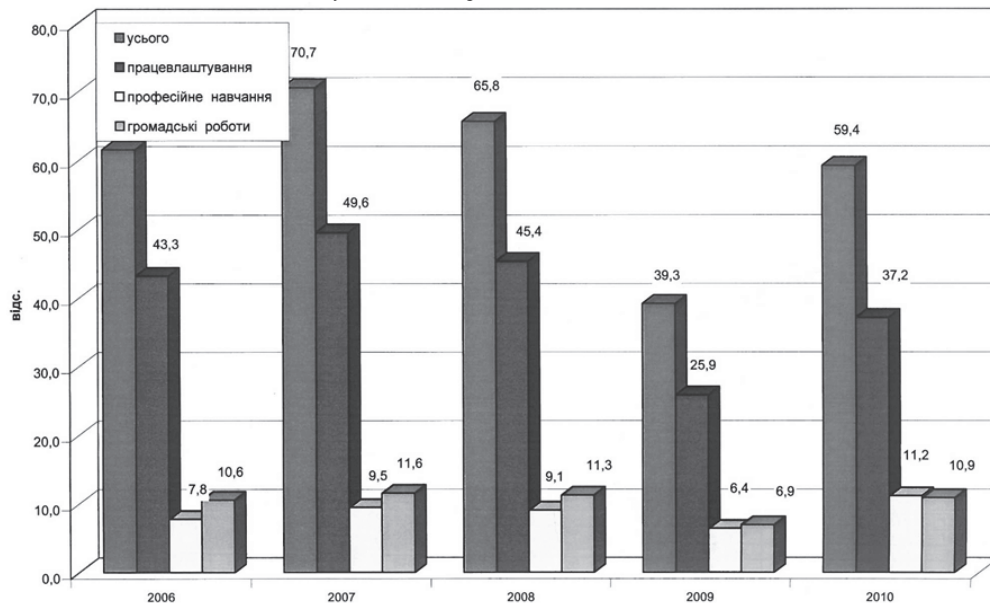

Рис. 2. Рівень охоплення незайнятого населення активними заходами соціального захисту (у відсотках до числа осіб, що перебували на обліку у службі зайнятості)

Таким чином, динаміка показників працевлаштування протягом 2006-2010 рр. є нерівномірною. В цілому відсоток працевлаштованих громадян зменшився на 6,09 пунктів. Однак позитивним моментом є підвищення питомої ваги осіб, які пройшли професійне навчання (на 3,4 пункти).

Проте, питання щодо скорочення чисельності безробітних є надзвичайно актуальною не лише у Дніпропетровському регіоні, а й по країні в цілому. При цьому підвищення рівня зайнятості працівників залежить не лише від центрів зайнятості та інших державних органів, а й від роботодавців у сферах матеріального виробництва та послуг.

Висновки. Проведений аналіз стану зайнятості показав, що на ринку праці Дніпропетровського регіону ситуація залишається досить складною. У 2010 році в порівнянні з 2005 роком число безробітних зросло майже на 32 тис. осіб. Значна втрата робочих місць була присутня як у містах, так і в сільській місцевості, тому постає необхідність у соціально-економічних заходах щодо підвищення зайнятості населення.

Зростання безробіття відбувається головним чином в сфері матеріального виробництва. В той же час у галузях торгівлі та деяких інших обслуговуючих галузях показники зайнятості були вищими, ніж у 2005 році.

Також на ринку праці спостерігається високий рівень плинності робочої сили.

Незважаючи на фінансову підтримку держави, обласного, районних і міських центрів зайнятості, відсоток безробітного населення не зменшується (у статевій структурі населення - 4,7 тис. жінок та 21,2 тис. чоловіків). Центри зайнятості проводять відповідну роботу щодо покращення ситуації на ринку праці: професійне навчання, працевлаштування безробітного населення, проведення громадських робіт та інших організаційних заходів. Позитивним є те, що в регіоні покращується якість надання додаткових соціальних гарантій, що сприяє зайнятості населення особливо серед молоді.

Слід зазначити, що цілеспрямовані заходи та підтримка держави щодо вирішення проблеми безробіття сприятиме покращенню соціально-економічної ситуації на ринку праці.

РЕЗЮМЕ

У статті проведено дослідження стану зайнятості та безробіття на ринку праці Дніпропетровського регіону, визначено ключові проблемні питання в сфері зайнятості населення та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: зайнятість населення, безробіття, соціальний захист, плинність кадрів, служба зайнятості, ринок праці.

РЕЗЮМЕ

В статье проведено исследование состояния занятости и безработицы на рынке труда Днепропетровского региона, определены ключевые проблемные вопросы в сфере занятости населения и предложены пути их решения.

Ключевые слова: занятость населения, безработица, социальная защита, текучесть кадров, служба занятости, рынок труда.

SAMMARY

In the article it was conducted the research of employment and unemployment on the labour-market of Dnipropetrovs'k region, it were certain the key problem questions in employment sphere and were offered the ways of it decision.

Key words: employment of population, unemployment, social defence, fluidity of shots, service of employment, labour-market.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Кір'ян Т.М. Мотиваційні механізми трудової міграції населення. – Мотивація та соціальний захист персоналу: монографія/ за загальною редакцією д.е.н., професора А.Г. Бабенка. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2011. – с. 124 - 189.
2. Корчун М. Шляхи підвищення економічної активності та зайнятості молоді на ринку праці України/ М. Корчун // Україна: аспекти праці. – 2008, № 31. – с. 35-39.
3. Решитько Т.В. / Стимулювання зайнятості мешканців села на сучасному етапі. – Мотивація та соціальний захист персоналу: монографія / за заг. редакцією д.е.н., професора А.Г. Бабенка. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2011. –с. 309-338.
4. Руснак А. Шляхи і методи врегулювання проблеми зайнятості членів особистих селянських господарств / А. Руснак, Т Решитько // Праця і зарплата. – 2009. № 11 (639, 18 березня). с. 4-5.
5. Маслова І.С. Неформальна занятість в Росії: монографія / РАН. Інститут-економіки / І.С. Маслова. – М.: Наука, 2007. – 183 с.
6. Коваль С. Соціально-економічні проблеми якості зайнятості на ринку праці України. – Україна: аспекти праці, 2012, № 2. – с. 20-25.
7. Тумакова С. В. Государственное регулирование национального рынка рабочей силы: моног. /С.В. Тумакова; НАН Украины. Ин-т экономики пром-ти. Донецк, 2008. – 451 с.
8. Гальків Л.І. / Втрати людського капіталу України: чинник безробіття // Економіка і регіони. – 2009. - № 2. – с. 110-113.
9. Піжук О.І. / Прогнозування росту жіночого безробіття в умовах фінансово-економічної кризи на основі економетричних моделей // Економіка та держава. – 2009. - № 9. – с. 35-36.

УДК 657.633

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ОБЪЕКТОВ ОРГАНИЗАЦИИ КАК ВАЖНЕЙШИЙ ШАГ ПОСТРОЕНИЯ СИСТЕМЫ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Борисенко М.В., к.э.н., доцент кафедры контроля и АХД ДонНУЭТ имени Михаила Туган-Барановского

На сегодняшний день потребность в создании состоятельной системы внутреннего контроля (СВК) испытывает значительное количество субъектов хозяйствования. Отсутствие конкретных рекомендаций по организации системы внутреннего контроля затрудняет ее создание на предприятиях, испытывающих в ней потребность. Для того чтобы перейти в разряд корпоративного сектора предприятию средних масштабов необходимо пройти стадию роста, которая обычно сопровождается некоторыми финансовыми трудностями, не позволяющими дополнительных затрат. Поэтому такие предприятия не всегда могут позволить себе услуги аудиторских фирм в части проектировки и внедрения системы внутреннего контроля, а также ее последующего сопровождения. В таких случаях менеджмент предприятий испытывает потребность в научно обоснованных универсальных рекомендациях по проектировке систем контроля.

Нельзя сказать, что в современных литературных источниках проблема организации СВК не освещена. Например, Сотникова Л.В. [1] описывает организацию СВК в разрезе циклов деятельности (по каждому разделу учета: организация контроля реализации товаров и услуг, денежных поступлений, снабжения, погашения кредиторской задолженности и т.д.). Отдельно описана организация службы внутреннего аудита. Примечательно то, что автор, описывая основные направления внутреннего контроля, скорее приводит описание техники, методики контроля, но никак не организационные мероприятия. Остановившись на организации внутреннего аудита, автор выделяет следующие этапы: разработка Положения об отделе; подготовка стратегического плана; разработка первичного плана; определение штата; создание структуры отчетности; принятие профессиональных стандартов; сотрудничество с независимой аудиторской фирмой. Выделение этапов организации несомненно важно и необходимо для получения представления о характере проектировочных мероприятий при организации СВК, однако этого недостаточно для создания полноценной и жизнеспособной системы. Решающее значение в данном случае имеет содержательное наполнение этапов организации системы ВК.